

กฎหมายในสภาวะวิกฤติด้านพลังงาน ของไทยและข้อจำกัด

บุญชู ณ ป้อมเพ็ชร¹

บทคัดย่อ

สภาวะวิกฤติพลังงานเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย เมื่อเกิดสภาวะวิกฤติขึ้นรัฐมีความจำเป็นที่จะแก้ไข เยียวยา เพื่อให้สถานการณ์กลับสู่ปกติ ในฐานะนิติรัฐ กระบวนการแก้ไข เยียวยาสภาวะวิกฤติมีความจำเป็นต้องอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ ตามหลักการดำเนินการของรัฐต้องชอบด้วยกฎหมาย ประเทศไทยมีกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดการ สภาวะวิกฤติพลังงานหลายฉบับ แต่ยังไม่มีการจัดลำดับว่ามีกฎหมายฉบับใดที่เข้าไปเกี่ยวข้องบ้าง เกี่ยวข้องอย่างไร และเกี่ยวข้องในขณะใด รวมถึงจุดอ่อนของกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันในการจัดการกับสภาวะวิกฤติพลังงาน

¹ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Abstracts

Energy crisis is a critical problem for Thailand. When the crisis occurs, government needs to resolve, reimburse, and restore the situation. According to legal state principle, an energy crisis management must be based on rule of law and legal mechanism. Hence, the management would concern many statutes. However, Thai authorities have not classified and prioritized those energy provisions yet, and this action is necessary to do so that when the crisis erupts the government can respond promptly. This preparation to cope with energy crisis also includes examining defects of the current laws.

บทนำ

สภาวะวิกฤติด้านพลังงานไม่ว่าจะเป็นน้ำมันเชื้อเพลิง ไฟฟ้า และก๊าซธรรมชาติ ถือเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีข้อจำกัดในฐานทรัพยากรที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตพลังงาน และต้องพึ่งพิงการนำเข้าจากต่างประเทศเป็นหลัก จึงมีความเสี่ยงต่อการขาดแคลนพลังงานที่จะเกิดขึ้นในประเทศ นอกจากการขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิตแล้ว ความเสี่ยงที่จะเกิดสภาวะวิกฤติด้านพลังงานยังอาจเกิดจากอุบัติเหตุ ภาวะสงคราม หรือการชอมบ่ารุง ทั้งสองกรณีที่กำลังกล่าวมา ทำให้พลังงานไม่เพียงพอต่อการใช้งานและส่งผลกระทบต่อระบบในวงกว้าง

หลายครั้งที่เกิดสภาวะวิกฤติพลังงานในประเทศไทย ตัวอย่างเช่น กรณีการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง ปี พ.ศ. 2521 กรณีการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง ปี พ.ศ.

2533 เมื่อประเทศอิรักทำสงครามกับประเทศคูเวต (สงครามอ่าวเปอร์เซีย) กรณีท่อก๊าซแหล่งบงกชในอ่าวไทยรั่วพร้อมกับประเทศเมียนมาร์หยุดจ่ายก๊าซจากแหล่งยานาดา ปี พ.ศ. 2552 กรณีสายเคเบิลส่งไฟฟ้าเกาะสมุย เกาะพังงันชำรุด ทำให้ไฟฟ้าดับทั้งเกาะเป็นเวลาหลายวัน เมื่อปี พ.ศ. 2555 หรือกรณีสายส่งกระแสไฟฟ้าแรงสูงจากภาคกลางลงไปภาคใต้ขัดข้อง ปีพ.ศ. 2556 ทำให้เกิดไฟฟ้าดับทั่วภาคใต้ตามตัวอย่างที่ยกมาล้วนแต่สร้างความเดือดร้อนกับประชาชนอย่างมาก

เมื่อเกิดสภาวะวิกฤติด้านพลังงานเกิดขึ้นไม่ว่าพลังงานประเภทใดมีความจำเป็นที่ภาครัฐจะต้องเข้าดูแลและจัดการแก้ไขวิกฤตการณ์โดยรัฐจำเป็นต้องอาศัยมาตรการทางกฎหมายเพื่อจัดการแก้ไข เมื่อทำการศึกษาลแล้วพบว่าประเทศไทยมีกฎหมายที่จะเข้ารับมือกับสภาวะวิกฤติด้านพลังงานอยู่หลายฉบับตามประเภทของพลังงาน แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดในการบังคับอยู่หลายเรื่องที่จะทำให้การแก้ไขสภาวะวิกฤติไม่บรรลุผล

ในบทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการเข้าจัดการแก้ไขสภาวะวิกฤติพลังงานน้ำมันเชื้อเพลิง และพลังงานไฟฟ้าซึ่งเป็นพลังงานที่มีความสำคัญว่ามีกฎหมายใดเข้าไปเกี่ยวข้อง หน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ และข้อจำกัดในทางกฎหมายที่จะแก้ไขสภาวะวิกฤติด้านพลังงานของประเทศไทย ดังที่ได้กล่าวต่อไป

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาวะวิกฤติพลังงานตามประเภทพลังงาน

1. พลังงานน้ำมันเชื้อเพลิง

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายที่สามารถนำมาใช้เพื่อจัดการกับสภาวะวิกฤตพลังงานน้ำมันเชื้อเพลิงอยู่หลายฉบับ การอธิบายจึงได้แบ่งกฎหมาย

ที่เกี่ยวข้องฯ โดยพิจารณาจากการบังคับใช้กฎหมายแต่ละฉบับตามช่วงเวลาว่า มีกฎหมายฉบับใดบ้างมาเกี่ยวข้อง คือ

1. ก่อนเกิดสภาวะวิกฤต เป็นสภาวะปกติที่ต้องมีการวางแผน เตรียมตัว ในการรับสภาวะวิกฤติ
2. ขณะเกิดสภาวะวิกฤต เป็นสภาวะที่เกิดวิกฤติการขาดแคลนพลังงาน เกิดขึ้นและต้องแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
3. หลังเกิดสภาวะวิกฤต เป็นสภาวะที่วิกฤติคลี่คลายตัวและต้องเยียวยาฟื้นฟู ความเสียหายจากการเกิดวิกฤติพลังงาน

1.1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาวะวิกฤตพลังงานน้ำมันเชื้อเพลิงก่อนเกิดสภาวะวิกฤต

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาวะวิกฤตพลังงานโดยตรงก่อนเกิดสภาวะวิกฤต จะเป็นกฎหมายที่กำหนดถึงการวางแผนการจัดการเกี่ยวกับนโยบายด้านพลังงาน และเป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานภายในกระทรวงพลังงาน ว่ามีขอบเขตอำนาจหน้าที่ด้านใดได้แก่

1) พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ ให้เสนอแนะนโยบายและแผนการบริหารและพัฒนาพลังงานรวมทั้งและทำการดูแลนโยบายและแผนการบริหารของแต่ละหน่วยงาน

2) กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการในกระทรวงพลังงาน

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการในกระทรวงพลังงานจะเป็นกฎหมายลำดับรองที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานภายในกระทรวงพลังงานว่ามีหน้าที่

และความรับผิดชอบในกิจการส่วนใดของกระทรวงพลังงาน ซึ่งประกอบด้วยกฎกระทรวง 4 ฉบับ ได้แก่ 1. กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน พ.ศ. 2551 2. กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน กระทรวงพลังงาน พ.ศ. 2551 3. กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน พ.ศ. 2551 4. กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน พ.ศ. 2551

1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาวะวิกฤตพลังงานน้ำมันเชื้อเพลิงขณะเกิดสภาวะวิกฤต

ในขณะเกิดสภาวะวิกฤติพลังงานจะมีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง 2 ประเภท คือ

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาวะวิกฤตพลังงานโดยตรง จะเป็นกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขสภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นทั้งในส่วนของกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาพลังงานน้ำมันเชื้อเพลิงเพิ่มขึ้น การควบคุมการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาวะวิกฤตพลังงานโดยอ้อมซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นมาตรการเสริมเพื่อให้การจัดการการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงของประเทศ มีปริมาณที่เพียงพอ เช่น การควบคุมปริมาณคงเหลือ การป้องกันการกักตุน การควบคุมเรื่องการส่งออกน้ำมันออกนอกประเทศ การขนส่ง ซึ่งการใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาวะวิกฤตน้ำมันโดยอ้อมนั้นส่วนใหญ่จะนำมาใช้ในกรณีที่สภาวะวิกฤตในระดับรุนแรงเป็นส่วนใหญ่

1.2.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาวะวิกฤตพลังงานโดยตรง

1) พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543

หน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก่กระทรวงพลังงาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน กรมธุรกิจพลังงานและอธิบดีกรมธุรกิจพลังงาน

พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงโดยกำหนดขึ้นเพื่อควบคุมผู้ค้าน้ำมัน โดยกำหนดผู้ค้าน้ำมันออกเป็นสามประเภท คือ ผู้ค้าน้ำมันรายใหญ่ ผู้ค้าน้ำมันรายย่อย หรือสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง การขอประกอบการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง รวมถึงการควบคุมการค้าน้ำมัน และการปลอมปนน้ำมันเชื้อเพลิง

เนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่สำคัญมีดังนี้

พระราชบัญญัติฉบับนี้เกี่ยวกับสภาวะวิกฤตน้ำมันเชื้อเพลิงในส่วนของการสั่งให้ผู้ค้าน้ำมันหยุดส่งออกน้ำมันสำเร็จรูป การสั่งให้ผู้ค้าน้ำมันเร่งนำเข้า น้ำมันสำเร็จรูป การผ่อนผันปริมาณสำรองน้ำมันสำเร็จรูป

ในภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน มีอำนาจตามมาตรา 8 ที่จะออกประกาศใดให้ผู้ค้าน้ำมันปฏิบัติ ดังนี้

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของประเทศ การป้องกันและแก้ไขการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง รวมทั้งการกำหนดและควบคุมคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง รัฐมนตรีจะออกประกาศกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการดำเนินการค้าใดๆ ตามที่เห็นสมควรเพื่อให้ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา 7 ปฏิบัติตามก็ได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานยังสามารถให้ผู้ค้าน้ำมันส่งแผนการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อวางแผนการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง (มาตรา 16 และมาตรา 17)

นอกจากนั้นพระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดการป้องกันและแก้ไขการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ในหมวด 3 โดยมาตรา 20 กำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา

7 ต้องสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ทุกขณะไว้ในสถานที่เก็บ ส่วนชนิดและอัตราน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสำรอง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการคำนวณปริมาณสำรองให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด รวมทั้งการให้อำนาจสั่งการงดจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง ตามมาตรา 24

ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันและแก้ไขการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง อธิบดีมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือหรือประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้ผู้ค้าน้ำมันงดจำหน่ายหรือให้จำหน่ายเชื้อเพลิงชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือให้จำหน่ายเชื้อเพลิงที่ต้องสำรองไว้ตามมาตรา 20 ได้ ในการนี้อธิบดีจะกำหนดเงื่อนไขไว้ด้วยก็ได้

2) พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514

หน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก่กระทรวงพลังงาน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน

พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้มีการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมภายในประเทศ โดยต้องการให้มีการควบคุมที่เหมาะสมเกี่ยวกับการสัมปทาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่รัฐ ผู้ประกอบกิจการปิโตรเลียมและประชาชน

เนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่สำคัญมีดังนี้

ในภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 ได้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานไว้ในมาตรา 60 วรรค 1 และมาตรา 61 วรรค 1 เกี่ยวกับการสั่งการให้ผู้รับสัมปทานดำเนินการในสภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง

มาตรา 60 วรรค 1 เป็นมาตราที่ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน

สั่งการให้ผู้สัมปทานจัดหาปิโตรเลียมเพื่อให้มีปริมาณเพียงพอสำหรับการใช้ใน ประเทศ ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

เมื่อรัฐมนตรีพิจารณาเห็นสมควร อาจสั่งให้ผู้รับสัมปทานจัดหาปิโตรเลียม ที่มีคุณภาพเหมาะสม เพื่อให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการใช้ภายใน ราชอาณาจักรตามราคาที่กำหนดในมาตรา 57 ได้ โดยผู้รับสัมปทานต้องจัดหา ปิโตรเลียมดังกล่าวตามอัตราส่วนของปิโตรเลียมที่ตนผลิตได้ กับปิโตรเลียมที่ผลิต ในประเทศในรอบหกเดือนที่แล้วมา

ส่วนมาตรา 61 วรรค 1 ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน สั่งห้ามผู้รับสัมปทานส่งออกน้ำมันดิบที่ได้จากแหล่งขุดเจาะทั้งหมดออกนอกประเทศ เพื่อให้เพียงพอกับการใช้ในราชอาณาจักร ดังนี้

ในกรณีที่มีความจำเป็นเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศหรือเพื่อให้มี ปิโตรเลียม เพียงพอกับความต้องการใช้ภายในราชอาณาจักร ให้รัฐมนตรีมีอำนาจห้าม ส่งปิโตรเลียม ที่ผู้สัมปทานผลิตได้ทั้งหมดหรือบางส่วนออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามส่งไป ณ ที่ใดเป็นการชั่วคราวได้

3) พระราชกำหนดแก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2516

หน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชกำหนดฉบับนี้ได้แก่นายกรัฐมนตรี ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรสูงสุดในฝ่ายบริหารที่จะมีอำนาจในการสั่งการตามพระราชกำหนด ฉบับนี้โดยไม่ต้องผ่านกระทรวง ทบวง กรม เพื่อให้ดำเนินการตามกฎหมายต่างๆ

พระราชกำหนดแก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2516 เป็นกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ขาดแคลนน้ำมันโดยตรงรวมถึง สถานการณ์ราคาน้ำมันในประเทศที่จะสูงขึ้น เนื่องจากราคาน้ำมันดิบต่างประเทศ มีราคาสูงขึ้นและน้ำมันดิบที่หาซื้อได้มีปริมาณน้อยลง พระราชกำหนดฉบับนี้

จึงได้ให้อำนาจกับนายกรัฐมนตรีในการออกคำสั่งเพื่อแก้ไขและป้องกันภาวะการณ ขาดแคลนน้ำมันไว้อย่างกว้างขวางและเป็นอำนาจโดยตรง รวมถึงกำหนดโทษสำหรับ ผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี

เนื้อหาของพระราชกำหนดฉบับนี้ที่สำคัญมีดังนี้

พระราชกำหนดฉบับนี้ได้ให้อำนาจกับนายกรัฐมนตรีไว้อย่างกว้างที่จะ ออกมาตรการใดมาตรการหนึ่งเพื่อแก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมัน โดยให้อำนาจไว้ในมาตรา 3 ดังนี้

มาตรา 3 เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขและป้องกันการขาดแคลนน้ำมัน เชื้อเพลิง นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งเพื่อกำหนดมาตรการเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

- (1) การผลิต การจำหน่าย การขนส่ง การมีไว้ในครอบครอง การสำรองและ การส่งออกนอกราชอาณาจักรและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่ง น้ำมันเชื้อเพลิงทุกชนิด
- (2) การผลิตหรือการจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานอื่น
- (3) การใช้น้ำมันเชื้อเพลิง พลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานอื่น หรือการดำเนิน กิจการที่ต้องใช้น้ำมันเชื้อเพลิง พลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานอื่น เช่น
 - (ก) กำหนดวันเวลาและเงื่อนไขในการดำเนินกิจการโรงงาน
 - (ข) กำหนดวันเวลาเปิดปิดและเงื่อนไขในการดำเนินกิจการของโรง มหรสพ โรงภาพยนตร์ สถานบริการ ภัตตาคาร หรือสถานบันเทิงอื่นๆ
 - (ค) กำหนดวันเวลาและเงื่อนไขในการใช้พาหนะ ไม่ว่าจะเป็น ยานพาหนะ ในกิจการสาธารณะ หรือยานพาหนะส่วนบุคคล

(ง) การใช้พลังงานไฟฟ้าในอาคาร ในการโฆษณาและในสถานที่อื่น

(4) การปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิงทุกชนิด

จากเนื้อหาของมาตรา 3 จะเห็นได้ว่า พระราชกำหนดฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่นายกรัฐมนตรีไว้อย่างกว้าง ขวางและมีการออกคำสั่งนายกรัฐมนตรีตามพระราชกำหนดฉบับนี้ หลายคำสั่ง เช่น คำสั่งนายกรัฐมนตรี 3/2547 เรื่องการประหยัดพลังงาน

นอกจากนั้นพระราชกำหนดฉบับนี้ยังให้อำนาจนายกรัฐมนตรีที่จะมอบอำนาจให้กับบุคคลหรือคณะกรรมการที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งปฏิบัติการแทนโดยอาจกำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง

ส่วนการฝ่าฝืนไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี พระราชกำหนดฉบับนี้ได้กำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนในมาตรา 8 คือต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

4) พระราชบัญญัติปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2483

หน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก่คณะกรรมการปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิง คณะกรรมการจังหวัด คณะกรรมการอำเภอ

พระราชบัญญัติปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2483 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปันส่วนน้ำมันเพื่อให้ใช้อย่างเพียงพอโดยทั่วกัน จึงกำหนดให้มีการตั้งคณะกรรมการปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิงขึ้น เพื่อทำการประกาศชนิดของน้ำมันที่ต้องปันส่วน ทำการสอบสวนเพื่อทราบปริมาณน้ำมันทุกชนิด กำหนดเกณฑ์และอัตราการปันส่วนน้ำมัน ควบคุมการซื้อขายและวางระเบียบการซื้อขาย

นอกจากนั้นยังได้ตั้งคณะกรรมการจังหวัดภายในเขตจังหวัด และคณะกรรมการอำเภอภายในเขตอำเภอเพื่อทำการช่วยเหลือคณะกรรมการปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิง เช่นพิจารณาออกใบอนุญาตซื้อน้ำมันเชื้อเพลิงไว้ใช้ รวมถึงเมื่อปริมาณเชื้อเพลิงเพิ่มหรือลด คณะกรรมการจังหวัดหรือคณะกรรมการอำเภอมีอำนาจที่จะเพิ่มหรือลดปริมาณการซื้อน้ำมันเชื้อเพลิงได้

เนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่สำคัญมีดังนี้

พระราชบัญญัติปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2483 มาตรา 4 ได้จัดตั้งคณะกรรมการปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อทำการปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิงและมาตรา 5 ได้ให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิงที่จะกำหนดชนิดของน้ำมันที่ต้องการปันส่วน การสอบสวนเพื่อทราบปริมาณน้ำมันทุกชนิด กำหนดเกณฑ์และอัตราการปันส่วนน้ำมัน ควบคุมการซื้อขายและวางระเบียบการซื้อขาย

คณะกรรมการปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิงสามารถกำหนดอัตราการปันส่วนตามความจำเป็น โดยผู้บริโภคมออกเป็นหน่วย (มาตรา 8) ดังนี้

(ก) หน่วยส่วนกลาง

1. ราชการทหารและองค์การในการควบคุมของราชการทหาร
2. ราชการพลเรือนและองค์การในการควบคุมของราชการพลเรือน

(ข) หน่วยภูมิภาค

1. องค์การปกครองส่วนภูมิภาคและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
2. สาธารณูปโภคของเอกชน
3. อุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมของเอกชน

4. องค์การศึกษา พยาบาล นายแพทย์ สัตวแพทย์ ผู้จำหน่ายอาหาร และทำการผลิตอาหาร

5. ประชาชน

นอกจากนั้นพระราชบัญญัติฉบับยังได้กำหนดการขออนุญาตซื้อขายหน่วยส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ที่จะต้องขออนุญาตในการซื้อน้ำมันเชื้อเพลิงเช่นเดียวกับการขายน้ำมันที่มีการปันส่วนก็ต้องขออนุญาตจากคณะกรรมการปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิงเช่นเดียวกัน ซึ่งการฝ่าฝืนซื้อหรือขายโดยไม่มีใบอนุญาตจะได้รับโทษในทางอาญา

1.2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาวะวิกฤตพลังงานโดยย่อ

1) พระราชบัญญัติว่าด้วยสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542

หน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก่คณะกรรมการว่าด้วยสินค้าและบริการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

พระราชบัญญัติว่าด้วยสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาสินค้า การป้องกันการผูกขาด แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ให้อำนาจคณะกรรมการว่าด้วยสินค้าและบริการในการประกาศกำหนดสินค้าและบริการควบคุม เพื่อป้องกันไม่ให้ราคาสินค้าและบริการสูงเกินความจริง รวมถึงการกักตุนสินค้า ในภาวะวิกฤตพลังงานเชื้อเพลิง คณะกรรมการว่าด้วยสินค้าและบริการจะเข้ามามีบทบาทในการกำหนดควบคุมราคาสินค้าและบริการ

เนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่สำคัญมีดังนี้

พระราชบัญญัติฉบับนี้ แม้ว่าวัตถุประสงค์จะเกี่ยวกับการกำหนดราคา

สินค้าและการป้องกันการผูกขาด แต่อย่างไรก็ตามคณะกรรมการว่าด้วยสินค้าและบริการก็มีอำนาจตามมาตรา 9 ที่จะประกาศให้สินค้าและบริการใดอยู่ในความควบคุมเพื่อกำหนดราคาซื้อ ราคาจำหน่าย การมีอำนาจที่สั่งให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าเข้าแจ้งข้อเท็จจริง รวมถึงการเข้าดูแลและสั่งการเท่าที่จำเป็นในการผลิตหรือการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมมีเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน นอกจากนั้นเมื่อประกาศให้สินค้าหรือบริการใดอยู่ในความควบคุมแล้ว คณะกรรมการว่าด้วยสินค้าและบริการยังมีอำนาจตามมาตรา 25 ที่จะใช้อำนาจ เช่นการจัดให้มีการปันส่วนในการซื้อและจำหน่ายสินค้าและบริการ กำหนดให้มีการเก็บหรือการเพิ่มปริมาณการเก็บสำรองสินค้าควบคุม เป็นต้น

2) พระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524

หน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชกำหนดฉบับนี้ได้แก่คณะรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ผู้อำนวยการควบคุมสินค้าในเขตควบคุม

พระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสินค้าบางชนิด บางประเภทในเขตท้องที่บางแห่งบริเวณชายแดนเพื่อป้องกันการลักลอบส่งออกหรือนำเข้าทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงของรัฐ

เนื้อหาของพระราชกำหนดฉบับนี้ที่สำคัญมีดังนี้

พระราชกำหนดฉบับนี้ ได้ให้อำนาจคณะรัฐมนตรีมีอำนาจที่จะประกาศให้ท้องที่หรือเขตน่านน้ำตามชายแดนเป็นเขตควบคุมสินค้า รัฐมนตรีมีอำนาจในการประกาศให้สินค้าใดเป็นสินค้าในการควบคุม หลังจากประกาศแล้วผู้อำนวยการควบคุมสินค้าในเขตควบคุมมีอำนาจตามมาตรา 8 ที่จะกำหนดจำนวนหรือ

ปริมาณสินค้า ซึ่งบุคคลจะมีไว้ในครอบครองหรือมีไว้เพื่อใช้หรือจำหน่าย กำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขการจำหน่าย การเก็บรักษา การขนย้ายสินค้าควบคุม เมื่อผู้อำนวยการควบคุมสินค้าได้ประกาศแล้ว พระราชกำหนดฉบับนี้ห้ามมิให้บุคคลครอบครองสินค้าควบคุมเกินกว่าจำนวนหรือปริมาณสินค้าเกินกว่าที่กำหนด รวมถึงการห้ามมิให้ผู้ใดนำสินค้าควบคุมเข้ามาหรือส่งออกนอกเขตควบคุม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการควบคุมสินค้า

3) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

หน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก่เจ้าพนักงานจราจร

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมและการจราจรทางบก การใช้รถ สัญญาณจราจร ช่องทางเดินรถ

เนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่สำคัญมีดังนี้

ในสภาวะวิกฤตพลังงานเชื้อเพลิง อาจมีความจำเป็นที่ต้องกำหนดให้มีการใช้ยานพาหนะน้อยลงและจำเป็นที่จะต้องปิดถนนบางสายเพื่อบังคับห้ามวิ่งหรือจำกัดเขตอนุญาตให้รถยนต์เข้าไปในบางพื้นที่ หรือกำหนดเส้นทางสำหรับรถยนต์สาธารณะให้มีเส้นทางมากขึ้นเพื่อลดการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง

4) พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522

หน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก่กระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม กรมการขนส่งทางบก อธิบดีกรมการขนส่งทางบก พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้รถ การจดทะเบียน เครื่องหมาย ประเภทของรถ การเสียภาษีประจำปี ใบอนุญาตขับรถ

เนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่สำคัญมีดังนี้

ในสภาวะวิกฤตพลังงานเชื้อเพลิง อาจมีความจำเป็นที่ต้องผ่อนผันน้ำหนักบรรทุกของรถบรรทุกให้สามารถที่จะบรรทุกของได้มากขึ้นเป็นการชั่วคราว จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยพระราชบัญญัตินี้ในการแก้ไขน้ำหนักบรรทุกซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 5 (6) ซึ่งให้อำนาจรัฐมนตรีกระทรวงคมนาคมออกกฎกระทรวงในเรื่องน้ำหนักบรรทุก อย่างมาก และจำนวนคนโดยสารอย่างมากสำหรับรถยนต์ส่วนบุคคล และรถยนต์สาธารณะ

5) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

หน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก่คณะรัฐมนตรี กระทรวงอุตสาหกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการประกอบกิจการโรงงาน แต่อย่างไรก็ตามในสภาวะวิกฤตพลังงานเชื้อเพลิง โรงงานทั้งหลายจะได้รับผลกระทบจากสภาวะน้ำมันเชื้อเพลิงขาดแคลน ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องเข้ามาดูแล จัดการโรงงานเช่น การผ่อนปรน ลักษณะและคุณภาพของน้ำมันที่จะใช้ในโรงงาน เป็นต้น

เนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่สำคัญมีดังนี้

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤตพลังงานเชื้อเพลิงในกรณีการผ่อนปรนการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ตามมาตรา 8 ที่จะผ่อนปรนโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม มีอำนาจที่จะออกกฎกระทรวงกำหนดประเภท ชนิดของเครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ หรือสิ่งที่จะต้องนำมาใช้ในกิจการโรงงาน การกำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุม

การปล่อยของเสีย มลพิษหรือสิ่งอื่นใดที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดจากการประกอบกิจการโรงงาน และมาตรา 32 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจในการออกประกาศกำหนดชนิด คุณภาพ อัตราส่วนของวัตถุติด แหล่งกำเนิดของวัตถุติดและปัจจัยหรือชนิดของพลังงานที่จะนำมาใช้หรือผลิตในโรงงาน

6) พระราชบัญญัติควบคุมโรคภัย พ.ศ. 2495

หน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก่คณะรัฐมนตรี กระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ กรมการค้าภายใน

พระราชบัญญัติการควบคุมโรคภัย พ.ศ. 2495 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องอุปโภคทั้งนี้เมื่อมีความจำเป็นโดยสถานการณ์เพื่อสวัสดิภาพของประชาชนหรือมีความจำเป็นเกิดขึ้นเพื่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ รัฐบาลมีอำนาจที่จะควบคุมโรคภัยได้

เนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่สำคัญมีดังนี้

เมื่อเกิดสภาวะวิกฤตพลังงานเชื้อเพลิงเกิดขึ้น รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจตราพระราชกฤษฎีกาควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคได้ โดยมาตรา 5 กำหนดให้ออกมาตรการควบคุม เช่น จำกัดปริมาณโรคภัยซึ่งบุคคลจะมีไว้ในครอบครอง วางระเบียบในการค้า การจำหน่าย การเก็บรักษา ห้ามการจำหน่ายหรือการใช้โรคภัย การกำหนดวิธีปันส่วนโรคภัย

7) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

หน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ คณะกรรมการควบคุมมลพิษ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ดูแลด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ พระราชบัญญัติฉบับนี้กล่าวถึงมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ มาตรฐานการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษ การตรวจสอบควบคุม และความรับผิดชอบทางแพ่ง

เนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่สำคัญมีดังนี้

พระราชบัญญัติฉบับนี้จะเข้ามาเกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาวะวิกฤตพลังงานเชื้อเพลิง เนื่องจากบางกรณีเมื่อเกิดการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง อาจจะต้องผ่อนผันลักษณะและคุณภาพของน้ำมันดีเซล น้ำมันเบนซิน และน้ำมันเตา เพื่อให้มีน้ำมันเพียงพอในการใช้ซึ่งการผ่อนผันลักษณะและคุณภาพของน้ำมันจะนำไปสู่ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเพราะจะเป็นการสร้างมลพิษให้เกิดขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องผ่อนผันมาตรฐานการควบคุมมลพิษด้านสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้อำนาจรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษและโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจที่ประกาศกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดการปล่อยอากาศเสียหรือมลพิษอื่นจากแหล่งกำเนิดออกสู่สิ่งแวดล้อม และสามารถที่จะกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษของส่วนราชการ ในสภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงจะต้องผ่อนปรนมาตรฐานดังกล่าวลง

8) พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542

หน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก่ กระทรวงพลังงาน รัฐมนตรีกระทรวงพลังงาน กรมธุรกิจพลังงาน อธิบดีกรมธุรกิจพลังงาน

พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบกิจการน้ำมันเชื้อเพลิง ความปลอดภัยเกี่ยวกับการประกอบกิจการน้ำมันเชื้อเพลิง การจัดให้มีคลังน้ำมันเชื้อเพลิงและระบบการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงทางท่อ เนื้อหาของกฎหมายส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการดำเนินกิจการน้ำมันเชื้อเพลิง การตั้งคลังน้ำมันเชื้อเพลิง แต่ก็มีเนื้อหาบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาวะวิกฤตน้ำมันเชื้อเพลิง

เนื้อหาของพระราชบัญญัตินี้ที่สำคัญมีดังนี้

แม้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้จะไม่ได้เกี่ยวข้องกับสภาวะวิกฤตพลังงานโดยตรง แต่ก็มีเนื้อหาบางส่วนที่อาจนำมาใช้ในกรณีที่เกิดสภาวะวิกฤต ดังนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้อำนาจกับรัฐมนตรีกระทรวงพลังงานในการออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางหรือลักษณะการดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง กำหนดการเก็บรักษา การขนส่ง การใช้ การจำหน่าย การแบ่งบรรจุน้ำมันเชื้อเพลิงและการควบคุมอื่นใดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดถึงการตั้งคลังน้ำมันเชื้อเพลิงซึ่งเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางพลังงานน้ำมันเชื้อเพลิง โดยคณะรัฐมนตรีอาจอนุมัติให้หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีคลังน้ำมันเชื้อเพลิงหรืออาจอนุมัติให้เอกชนเป็นผู้รับสัมปทานในการจัดให้มีคลังน้ำมันเชื้อเพลิง มาตรา 50 ได้กำหนดถึงในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ รัฐมีอำนาจเข้ายึดถือครอบครองกิจการที่ได้รับสัมปทานในการจัดให้มีน้ำมันเชื้อเพลิงหรือระบบการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงตามแนวท่อ แต่รัฐต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้สัมปทาน

9) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเล พ.ศ. 2530

หน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน เจ้าหน้าที่ทหารเรือ

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเล พ.ศ. 2530 เป็นกฎหมายในเชิงป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่สถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเลที่จะกำหนดเขตปลอดภัยในการป้องกันการก่อให้เกิดความเสียหายแก่สถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเล

เนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่สำคัญมีดังนี้

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานมีอำนาจที่จะกำหนดเขตที่ตั้งและเขตปลอดภัยของสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเล การกำหนดและยกเลิกเขตของอุปกรณ์ท่อ และได้กำหนดถึงความผิดทางอาญาต่างๆ ที่จะเป็นการสร้างความเสียหายกับสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเลรวมถึงท่อและอุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงการกำหนดห้ามเรื่องการทอดสมอและเกาสมออันอาจจะเป็นอันตรายต่อท่อที่ใช้ในการผลิตและขนส่งปิโตรเลียมจากสถานที่ผลิตมายังชายฝั่ง

1.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาวะวิกฤตพลังงานน้ำมันเชื้อเพลิงหลังสภาวะวิกฤต

เป็นกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลังจากสภาวะวิกฤตพลังงานน้ำมันเชื้อเพลิงได้เสร็จสิ้นลง ซึ่งอาจเกิดผลกระทบหรือความเสียหายที่จะต้องมีการชดเชยเยียวยาความเสียหายต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากมาตรการต่างๆ ที่นำมาบังคับใช้ ซึ่งมีกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลังสภาวะวิกฤตพลังงาน ดังต่อไปนี้

1) พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

หน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก่กระทรวงการคลัง หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิด พ.ศ. 2539 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความรับผิดของเจ้าหน้าที่เมื่อมีการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นการละเมิดต่อบุคคลภายนอกหรือละเมิดต่อหน่วยงานของตน พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดว่าเมื่อมีการกระทำละเมิดจากการปฏิบัติหน้าที่เกิดขึ้น เจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนหรือไม่

เนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่สำคัญมีดังนี้

ในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในการสั่งการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหรือคำสั่งทางปกครอง ถ้าเกิดความเสียหายใดเกิดขึ้นต่อบุคคลภายนอก พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดไว้ในมาตรา 5 ว่า หน่วยงานรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้เสียหายสามารถฟ้องหน่วยงานรัฐโดยตรงแต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้

เมื่อหน่วยงานรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกไปแล้ว จะไล่เบี้ยเอากับเจ้าหน้าที่ได้หรือไม่นั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดไว้ในมาตรา 8 ไว้ว่า หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นกระทำการนั้นไปโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง การเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดเชยค่าสินไหมทดแทนคืนให้ค่านึงถึงระดับความร้ายแรง โดยไม่ต้องเต็มจำนวนความเสียหายก็ได้

พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงเป็นหลักประกันให้กับเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการใดๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ว่า ไม่ต้องรับผิด ถ้าการกระทำนั้นเป็นไปตามกฎหมาย ให้อำนาจและไม่ได้จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงให้เกิดความเสียหายขึ้น

2.พลังงานไฟฟ้า

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานะวิกฤตพลังงานไฟฟ้าอยู่หลายฉบับ จากการศึกษา เราพบว่ามีความหมายที่เกี่ยวข้องที่สำคัญดังต่อไปนี้

2.1 พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511

พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 เป็นกฎหมายที่จัดตั้งองค์กร "การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย" เพื่อทำหน้าที่ผลิต จัดให้ ได้มาจำหน่าย พลังงานไฟฟ้าให้การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าฝ่ายผลิต เพื่อให้บริการกับผู้ใช้ไฟฟ้าในประเทศ โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ในมาตรา 6 โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยจะทำหน้าที่ในการผลิตไฟฟ้าจากแหล่งพลังงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ เช่น น้ำ ลม ฯลฯ หรือเชื้อเพลิง เช่น น้ำมัน ถ่านหิน ก๊าซ ฯลฯ

พระราชบัญญัติฉบับนี้ มาตรา 8 (5) กำหนดให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยจะต้องดำเนิน การในการวางแผนนโยบายและควบคุมการผลิต พลังงานไฟฟ้าของประเทศ ซึ่งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้วางระบบการจัดการกับสถานะวิกฤตพลังงานไฟฟ้าไว้ตามแผนการปฏิบัติงานแก้ไขสถานะวิกฤตของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยว่า จะดำเนินการอย่างไรในสถานะวิกฤตด้านพลังงานไฟฟ้าเกิดขึ้น การจัดหาแหล่งพลังงาน มาตรา 6 (2) และกฎหมายฉบับนี้ยังให้อำนาจการบริหารจัดการน้ำในเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าโดยร่วมกับกรมชลประทาน ออกข้อบังคับร่วมกันในการใช้น้ำเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า นอกจากนั้นกฎหมายฉบับนี้ มาตรา 34 ให้อำนาจในการตรวจ ซ่อมแซม หรือแก้ไขระบบไฟฟ้าเมื่อเกิดความเสียหายกับระบบไฟฟ้า ซึ่งจะเป็นการแก้ไขสถานะวิกฤตพลังงานไฟฟ้าให้กลับมาปกติ และถ้าเกิดความเสียหายจากการดำเนินการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จะรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น

และในส่วนการควบคุมกำกับกับการดำเนินการของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย รัฐมนตรีกระทรวงพลังงานเป็นผู้ใช้อำนาจในการยับยั้งหรือสั่งการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรี รวมถึงการสั่งให้ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือส่งสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการกิจการได้

2.2 พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503

พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 เป็นกฎหมายที่จัดตั้งองค์กรที่เรียกว่า "การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค" เพื่อทำหน้าที่จัดให้ได้มา จัดส่งและจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้กับผู้ใช้บริการ ตามมาตรา 6 เพื่อส่งกระแสไฟฟ้าไปในเขตส่วนภูมิภาค (นอกเหนือจากการไฟฟ้านครหลวง) ส่วนการผลิตกระแสไฟฟ้าแม้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้จะให้อำนาจการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคดำเนินการ แต่ก็เพื่อเสริมระบบการจัดส่งและการจัดจำหน่าย

อำนาจหน้าที่ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่จะเข้าเกี่ยวข้องกับสถานะวิกฤติพลังงานไฟฟ้าไม่ได้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือการจัดหา แต่ประเด็นที่สำคัญคือ การดูแลเรื่องระบบการส่งพลังงาน เช่น สายส่ง เสา สถานีไฟฟ้า ฯลฯ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคไว้ในมาตรา 34 ที่จะต้องเข้าดำเนินการในพื้นที่ของเอกชน

นอกจากนั้น เมื่อมีความจำเป็นและเร่งด่วนเพื่อป้องกันอันตรายหรือความเสียหายมาตรา 38 ให้อำนาจในการเข้าไปในพื้นที่เอกชนเพื่อตรวจสอบซ่อมแซมหรือแก้ไขระบบการส่งพลังงานไฟฟ้าและอุปกรณ์อื่น

ในส่วนของการควบคุมกำกับ มาตรา 18 กำหนดเป็นอำนาจของรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่ ควบคุมกำกับกิจการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ซึ่งสามารถสั่งให้รายงาน ชี้แจงข้อเท็จจริงรวมถึงการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคต้องทำรายงานรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยปีละหนึ่งครั้ง

2.3 พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501

พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดหา จัดจำหน่ายและจัดส่งไฟฟ้าเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 เพียงแต่พระราชบัญญัตินี้กำหนดขอบเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของการไฟฟ้านครหลวงเฉพาะในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการและจังหวัดนนทบุรี

2.4 พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจกับคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานไว้อย่างกว้างขวางในการแก้ไขสถานะวิกฤติพลังงานไฟฟ้า ในแง่ทั้งการดำเนินการในเชิงนโยบายและการตัดสินใจแก้ไขสถานะวิกฤติพลังงานไฟฟ้า

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงานพ.ศ. 2550 มาตรา 87 ได้ให้อำนาจในการพิจารณาเงื่อนไขการออกใบอนุญาตกับผู้ประกอบกิจการพลังงานให้ผู้รับอนุญาตจะต้องมีศูนย์การควบคุมระบบโครงข่ายพลังงานที่มีหน้าที่ควบคุมบริหารและกำกับให้ระบบพลังงานมีความสมดุล มั่นคง มีเสถียรภาพ ประสิทธิภาพ และความน่าเชื่อถือ ซึ่งคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานมีอำนาจในการพิจารณาตรวจสอบ คุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดว่าผู้ประกอบกิจการจะสามารถดำเนินการกิจการพลังงานไฟฟ้าเพื่อให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 ได้ให้อำนาจกับคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานในการควบคุมสั่งการเพื่อการรักษา

สภาวะสมดุลของพลังงานให้เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ โดยให้อำนาจกับคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ตามมาตรา 57 ที่จะออกคำสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตเพิ่มหรือลดการผลิตหรือการจำหน่ายไฟฟ้าได้ในกรณีที่เกิดการขาดแคลนกระแสไฟฟ้าหรือกรณีต้องสำรองพลังงานไฟฟ้า และได้ให้อำนาจ ในการออกคำสั่งเพิ่มปริมาณการผลิตหรือจัดหาก๊าซธรรมชาติเพิ่มเติมได้ในกรณีที่เกิดการขาดแคลนก๊าซธรรมชาติ

กฎหมายฉบับนี้ยังได้กำหนดวิธีการร้องเรียนเพื่อแก้ไขเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการให้บริการของผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการพลังงานไฟฟ้าไว้ในมาตรา 100 กำหนดให้ผู้ใช้พลังงานที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายอันเนื่องมาจากการให้บริการของผู้รับใบอนุญาต โดยผู้ได้รับความเดือดร้อนสามารถยื่นหนังสือร้องเรียนต่อคณะกรรมการผู้ใช้พลังงานประจำเขต เมื่อได้รับการร้องเรียน คณะกรรมการ ผู้ใช้พลังงานประจำเขตอาจสั่งให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายให้กับผู้ใช้พลังงานได้ มาตรา 101 กำหนดต่อไปว่า ถ้าผู้ใช้พลังงานไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการผู้ใช้พลังงานประจำเขต สามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานได้

นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ยังได้กำหนดให้มีการตั้งกองทุน ตามมาตรา 97 ในการดำเนินการต่างๆ เช่น การชดเชยอุดหนุนผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการไฟฟ้าที่ให้การแก่ผู้ใช้ไฟฟ้าที่ด้อยโอกาส การพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้าฯ แต่อย่างไรก็ตามกองทุนนี้ยังไม่ครอบคลุมถึงการชดเชยเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการให้บริการแต่อย่างใด

2.5 พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมาย

ที่จัดตั้ง "กรมพัฒนาพลังงานทดแทน" โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการจัดหาด้านพลังงานทดแทน เช่น การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนและพลังงานชนิดใหม่ การผลิตเชื้อเพลิงจากชีวมวล การอนุรักษ์แหล่งพลังงาน อันจะเป็นการช่วยเหลือด้านพลังงานเสริมเมื่อเกิดสภาวะวิกฤติด้านซึ่งมาตรา 28 กำหนดให้อธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานมีอำนาจในการออกคำสั่ง เมื่อเกิดสภาวะวิกฤติขาดแคลนพลังงาน ควบคุมหรือกรณีจำเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศให้ผู้ผลิตพลังงานควบคุมลดหรือเพิ่มการผลิต จำหน่ายหรือการใช้พลังงานควบคุมหรือเปลี่ยนประเภทของวัตถุดิบหรือวัตถุดิบธรรมชาติที่ใช้ในการผลิต รวมถึงการให้อำนาจกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาและดำเนินการจัดหาแห่งพลังงานทดแทน เช่น การตั้งสถานีพลังงาน การเดินสายหรือท่อพลังงาน และการดูแลรักษา ตรวจสอบแซม แก้ไขอุปกรณ์ต่างๆ

2.6 พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติตามมาตรา 5 ซึ่งตามองค์ประกอบถือว่าคณะกรรมการชุดนี้มีความสำคัญโดยให้นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และกรรมการยังประกอบด้วยตำแหน่งสำคัญๆ เช่น รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีอีกหลายกระทรวง

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการชุดนี้ไว้ในมาตรา 6 ซึ่งมีความสำคัญในการกำหนดนโยบายพลังงานของประเทศ โดยจะต้องเสนอแนะนโยบายและแผนการบริหารและพัฒนาพลังงานของประเทศต่อคณะรัฐมนตรี รวมถึงการติดตาม ดูแล ประสานงานสนับสนุนและเร่งรัดการดำเนินการของคณะกรรมการทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับพลังงาน ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและ

ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับพลังงาน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารและพัฒนาพลังงานของประเทศ และประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและแผนพัฒนาพลังงานของประเทศ

ดังนั้นกฎหมายฉบับนี้จะเป็นการตรวจสอบควบคุมการดำเนินการในภาพรวมของการบริหารจัดการด้านพลังงานทั้งหมดรวมถึงพลังงานไฟฟ้า โดยสามารถตั้งคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งหรือหลายชุดเพื่อทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ นอกจากนั้นยังกำหนดให้มีการตั้งสำนักนโยบายและแผนพลังงานที่จะทำหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์นโยบายและแผนการบริหารและพัฒนาพลังงานของประเทศ การติดตาม ประเมินผล เป็นศูนย์ประสานและปฏิบัติงานเพื่อการปฏิบัติงานตามนโยบายและแผนฯ การเก็บรวบรวมข้อมูลติดตามความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ด้านพลังงาน วิเคราะห์แนวโน้มและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

ตามที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาวะวิกฤติด้านพลังงานอยู่หลายฉบับ แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายของประเทศไทยยังมีปัญหาอยู่หลายประการในการรับมือกับสภาวะวิกฤติด้านพลังงาน ทั้งในเรื่องขององค์กรที่จะเข้ามารับผิดชอบซึ่งกระจายกันไปหลายหน่วยงาน ไม่มีการแบ่งระดับของสภาวะวิกฤติ หรือหน่วยงานหลักที่จะดูแลรับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรงในส่วนถัดไปจะขอกล่าวถึง ปัญหาและข้อจำกัดทางกฎหมายประเทศไทยในการจัดการกับสภาวะวิกฤติด้านพลังงาน

3. ปัญหาและข้อจำกัดทางกฎหมายในการแก้ไขสภาวะวิกฤติด้านพลังงาน

3.1 ปัญหาการขาดกฎหมายที่ว่าด้วยการบริหารสภาวะวิกฤตพลังงานโดยตรง

จากการศึกษาพบว่าในประเทศไทยยังขาดบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารจัดการสภาวะวิกฤตพลังงานที่ครอบคลุมทุกมิติโดยตรง โดยเฉพาะก๊าซธรรมชาติและ ไฟฟ้าแล้วไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดแนวทางวิธีการมาตรการสำหรับการป้องกันแก้ไขสถานการณ์วิกฤตพลังงานในกรณีก๊าซธรรมชาติและ ไฟฟ้าเป็นการเฉพาะ (แม้จะมีบทบัญญัติกฎหมายที่ใกล้เคียงที่พอจะปรับใช้ได้กับสถานการณ์อยู่บ้างก็ตาม) ดังนั้นในการแก้ไขสภาวะวิกฤตพลังงานทั้งก๊าซธรรมชาติและไฟฟ้าจะมักเป็นการแก้ไขโดยกระบวนการและวิธีการของหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นหลัก

ส่วนในกรณีพลังงานน้ำมันเชื้อเพลิง แม้ว่าไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสภาวะวิกฤตพลังงานโดยตรงคือ พระราชกำหนดแก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2516 แต่ก็กฎหมายที่มีความล้าหลังไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้หากกฎหมายที่จะนำมาปรับใช้ และการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นตามกฎหมายเพื่อเข้ามารับผิดชอบที่จะจัดการกับปัญหา เช่น การไม่ได้กำหนดนิยามคำว่า สภาวะวิกฤตน้ำมันเชื้อเพลิง ไม่ได้มีการจัดแยก ระดับความรุนแรงของสภาวะวิกฤตพลังงาน การให้อำนาจนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้อำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการในการแก้ไข นอกจากนั้นการแก้ไขสภาวะวิกฤตน้ำมันเชื้อเพลิงยังมีกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลายฉบับทำให้เกิดปัญหาการบังคับใช้กฎหมายว่าจะต้องใช้กฎหมายฉบับใดในการจัดการแก้ไขปัญหาในสภาวะวิกฤตพลังงานน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น

การขาดบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารจัดการสภาวะวิกฤตพลังงานที่ครอบคลุมทุกมิติโดยตรงทำให้การแก้ไขสภาวะวิกฤตพลังงานในปัจจุบันไม่มีการแยกแยะและดำเนินการจัดวางส่วนประกอบกฎหมายเพื่อแก้ไขสภาวะวิกฤตอย่างเป็นระบบ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพคลุมเครือ ทำให้ไม่สามารถจัดลำดับขั้นตอนก่อนหลังอย่างเป็นขั้นเป็นตอนในการใช้อำนาจหน้าที่ และทำให้การประสานงานของหน่วยงานไม่สามารถประสานงานกันได้อย่างดี อาจเกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อนในการตัดสินใจบังคับใช้กฎหมายได้ง่าย

3.2 ปัญหาการขาดองค์การที่กำกับในการรับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนของการบริหารจัดการสภาวะวิกฤตพลังงาน

จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมของการจัดการสภาวะวิกฤตพลังงานจะเป็นอำนาจของกระทรวงพลังงานและหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงพลังงาน แต่การที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาวะวิกฤตพลังงานในประเทศไทยได้ให้อำนาจแก่หน่วยงานหลาย หน่วยงานในการแก้ไขและป้องกันสภาวะวิกฤตพลังงาน ทำให้หน่วยงานทำงานในลักษณะแยกออกจากกันเป็นส่วนๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขสภาวะวิกฤตพลังงานตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายแต่ละฉบับให้อำนาจมา ลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดการแก้ไขปัญหาสภาวะวิกฤตพลังงาน เพราะไม่มีหน่วยงานองค์กรหรือบุคคลที่มีอำนาจชัดเจนในการติดตามตรวจสอบ รายงานสภาวะของพลังงานของประเทศ เพื่อป้องกันและแก้ไขสภาวะวิกฤตพลังงานโดยตรง ทั้งนี้ระบบการบริหารจัดการในปัจจุบันเป็นระบบที่พัฒนามาจากการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นในภาครัฐ เป็นหน่วยเฉพาะให้ทำหน้าที่ในแต่ละด้านตามจังหวะความเหมาะสม ความพร้อมและความเห็นชอบของนโยบายของรัฐบาล ดังนั้นในแง่การจัดองค์กรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกิจการ

พลังงานของประเทศจึงมีลักษณะที่กระจัดกระจาย และแต่ละองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเนื่องจากเป็นองค์กรของรัฐจึงต้องมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรแต่ละหน่วยขึ้นโดยเฉพาะ และโดยกฎหมายที่จัดหน่วยงานแต่ละหน่วยงานขึ้น ก็จะกำหนดอำนาจหน้าที่และภารกิจที่เฉพาะเจาะจง รวมถึงออกแบบระบบการบริหารและวิธีการในการจัดการและเกณฑ์ มาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ แตกต่างกันไป ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นระบบการบริหารจัดการกิจการในสภาวะการณ์ปกติ ไม่ได้กำหนดให้การใช้ใช้อำนาจหน้าที่กับกรณีฉุกเฉินหรือกรณีเกิดสภาวะวิกฤตขึ้น ทำให้ขาดระบบการติดตาม ตรวจสอบ วางแผนในระยะยาว

3.3 การขาดการจัดทำแผนฟื้นฟูและระบบการเยียวยาความเสียหาย

ปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินการตามกฎหมายต่างๆ การเรียกร้องค่าเสียหายเป็นไปตามหลักกฎหมายละเมิด ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ที่กำหนดกำหนดให้เอกชนผู้เสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ต้องเรียกร้องหรือฟ้องร้องต่อหน่วยงานรัฐต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่นั้น จะฟ้องเจ้าหน้าที่โดยตรงไม่ได้ เมื่อหน่วยงานรัฐต้องรับผิดชอบในความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่อผู้เสียหายแล้ว และให้หน่วยงานรัฐใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่

ดังนั้นเมื่อมีความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการในการแก้ไขสภาวะวิกฤตพลังงานเกิดขึ้น เจื่อนไขความรับผิดจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งส่วนใหญ่จะต้องมีการฟ้องร้องเพื่อให้มีการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งการนำเอาพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับจึงไม่เหมาะสม

เพราะเป็นกฎหมายในลักษณะเชิงรับ ดังนั้นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนในลักษณะที่หน่วยงานของรัฐจะต้องเข้าเฝ้าช่วยความเสียหายที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะมีการฟ้องร้องหรือไม่เพราะถือเป็นความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อผู้ได้รับความเสียหาย

3.4 การขาดแผนการจัดการสภาวะวิกฤตพลังงาน (ECCM : Energy Emergency Crisis Management)

เมื่อพิจารณาจากการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขสภาวะวิกฤตด้านพลังงานของประเทศ พบว่าแต่ละหน่วยงานมีแผนรองรับกับสภาวะวิกฤตด้านพลังงานของตนเอง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงแผนในระดับภาพรวม และแผนในระดับของกลยุทธ์ กรอบยุทธศาสตร์ โครงการ แผนงาน กิจกรรม ระบบการติดตาม เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการจัดการพลังงานในสภาวะวิกฤต ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะมีนโยบาย รูปแบบ และวิธีการอย่างไร

3.5 การขาดระบบการปันส่วนพลังงาน (Allocation) อย่างเป็นระบบ

ประเทศไทยยังขาดระบบการปันส่วนพลังงาน (Allocation) กับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเดียวกันอย่างชัดเจนและเป็นระบบ การปันส่วนพลังงานถือว่ามีความสำคัญเมื่อประเทศใดประเทศหนึ่งในภูมิภาคเกิดภาวะขาดแคลนพลังงานเกิดขึ้น ประเทศอื่นที่เป็นภาคีร่วมในการปันส่วนพลังงานสามารถอุดหนุนช่วยเหลือพลังงานกับประเทศที่เป็นภาคีร่วม ตัวอย่างเช่น การปันส่วนพลังงานในประเทศที่มีความร่วมมือกัน เช่น กลุ่มประเทศสมาชิก IEA และ EU

ในประเทศไทย แม้ว่าจะมีความร่วมมือด้านพลังงานกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคด้านพลังงาน ทั้งประเทศมาเลเซีย พม่า และลาว แต่ข้อตกลงในระบบของการปันส่วนพลังงานยังไม่มีมีความชัดเจน ว่าเมื่อประเทศใดประเทศหนึ่ง

เกิดภาวะขาดแคลนพลังงานจะมีความช่วยเหลือหรือปันส่วนพลังงานระหว่างกันได้หรือไม่ อย่างไร

4. สรุป

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขแนวทางหรือวิธีการเพื่อรองรับกับสภาวะวิกฤตพลังงานของประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยเฉพาะประเด็นทางกฎหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น การยกร่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขสภาวะวิกฤตด้านพลังงานที่ครอบคลุมทุกมิติโดยตรง การจัดทำแผนจัดการสภาวะวิกฤตพลังงาน (ECCM: Energy Emergency Crisis Management) การตั้งองค์กรในลักษณะของ (National Emergency Strategy Organization: NESO) เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการสภาวะวิกฤตด้านพลังงานโดยเฉพาะ การปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้ยกตัวอย่างมาจะทำให้ประเทศไทยมีกฎหมายและการรับรองสภาวะวิกฤตด้านพลังงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น